

Provincie Drenthe Uitkomsten controle en overige informatie 2016

Rapportage aan Provinciale Staten

Ernst & Young Accountants LLP
Leonard Springerlaan 17
9727 KB Groningen, Netherlands
Postbus 997
9700 AZ Groningen, Netherlands

Tel: +31 88 407 10 00
Fax: +31 88 407 25 05
ey.com

Provinciale Staten van
de provincie Drenthe
T.a.v. de Begeleidingscommissie Accountant (BCA)
Postbus 122
9400 AC ASSEN

Groningen, 6 april 2017

KTOT-AL5RGX/ks

Uitkomsten controle en overige informatie 2016

Geachte leden van Provinciale Staten,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening 2016 van de provincie Drenthe. In het hoofdstuk Kernpunten uit onze rapportage vindt u:

- ▶ de status van de accountantscontrole en openstaande punten;
- ▶ de reikwijdte van de accountantscontrole;
- ▶ de belangrijkste uitkomsten.

In de paragraaf Onze analyse van het resultaat 2016 van het hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole geven wij onze mening over de kwaliteit van het resultaat en significante transacties en/of ongebruikelijke mutaties op de balans of resultaatrekening.

De paragraaf Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle van het hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole biedt informatie over de gesignaleerde kernpunten van de controle en overige punten.

In de paragrafen daarna gaan wij in op onze onafhankelijkheid en op onze conclusie met betrekking tot het jaarverslag.

De bijlagen bevatten informatie over onze werkwijze, de reikwijdte van de accountantscontrole en de inzet van deskundigen, de communicatie met u en het management, de kwaliteit van de interne beheersorganisatie en controleverschillen.

De huidige veranderingen in het accountantsberoep, mede geïnitieerd door onze beroepsgroep NBA, de politiek en de Autoriteit Financiële Markten (AFM), gericht op verbetering van de kwaliteit en versterking van de onafhankelijkheid, ondersteunen wij volledig. In dit verband onderstrepen wij het belang van het voeren van een open en eerlijke dialoog met u als lid van de Begeleidingscommissie Accountant (BCA) en Provinciale Staten. Dit vormt een essentieel onderdeel van het controleproces en van de corporate governance als geheel.

Het concept van dit verslag is d.d. 16 maart 2017 besproken met de portefeuillehouder financiën en de directie.

Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe.

Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

D.E. Engwerda RA

Inhoudsopgave

Kernpunten uit onze rapportage	4	Wensen en aandachtspunten	23
Uitkomsten jaarrekeningcontrole:	5	Bijlagen	
▶ Onze analyse van het resultaat 2016		▶ Controleaanpak	
▶ Onze analyse van de financiële positie 2016		▶ Jaarverslag	
▶ Onze analyse van de gehanteerde grondslagen		▶ Onafhankelijkheid	
▶ Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle		▶ Verklaring van verantwoordelijkheden	
		▶ Controleverschillen	
		▶ SiSa-bijlage	
Kwaliteit beheersorganisatie:	17		
▶ Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override			
▶ Overwegingen met betrekking tot corruptie- en omkopingsrisico's			
▶ Bevindingen interne beheersing			
Rechtmatigheidsbeheer	20		

Totaal aantal pagina's in dit rapport: 39

Kernpunten uit onze rapportage

Kernpunt	Uitkomst
Goedkeurend oordeel ten aanzien van getrouwheid	Wij hebben op donderdag 6 april jongstleden een goedkeurende controleverklaring verstrekt bij de jaarrekening 2016 met betrekking tot de getrouwheid. Dit betekent dat de jaarrekening 2016 van de provincie Drenthe een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva per 31 december 2016 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.
Goedkeurend oordeel ten aanzien van rechtmatigheid	Tevens hebben wij bij de jaarrekening 2016 een goedkeurende verklaring verstrekt met betrekking tot de rechtmatigheid. Dit betekent dat de in de jaarrekening 2017 van de provincie Drenthe verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen.
Bevindingen ten aanzien van de WNT-verantwoording	Wij hebben de WNT-verantwoording van de provincie Drenthe gecontroleerd met inachtneming van het Controleprotocol WNT. Wij kunnen concluderen dat de opgenomen toelichting in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle van het hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole.
Geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage	Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2016. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de overige specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.
Ongecorrigeerde controleverschillen	In totaal resteren in de jaarrekening 2016 geen ongecorrigeerde controleverschillen met betrekking tot getrouwheid. Het totaalbedrag van de geconstateerde financiële rechtmatigheidsfouten € 643.000. Voor een totaaloverzicht van de ongecorrigeerde controleverschillen verwijzen wij naar het hoofdstuk Controleverschillen in de bijlage. De geconstateerde financiële rechtmatigheidsfouten hebben voor een bedrag van € 433.000 betrekking op onrechtmatige inkopen en aanbestedingen en voor een bedrag van € 210.000 op overschrijding van een investeringskrediet.
Jaarverslag is opgesteld in overeenstemming met het BBV en bevat geen materiële inconsistenties met de jaarrekening	Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is opgesteld en met de jaarrekening verenigbaar is en het jaarverslag in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de provincie en haar omgeving geen materiële onjuistheden bevat.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van het resultaat 2016

Nadelig resultaat van € 5,1 miljoen nader besproken

Het gerealiseerd resultaat (resultaat na begrote mutaties in reserves) over het jaar 2016 bedraagt € 5,1 miljoen nadelig ten opzichte van een begroot resultaat van € nihil.

Het resultaat over 2016 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven:

Resultaat 2016 ten opzichte van de gewijzigde begroting			
Bedragen x € 1.000	Gewijzigde begroting 2016	Realisatie 2016	Afwijking
Totale lasten	253.434	261.527	(8.093)
Totale baten	262.113	265.065	2.952
Resultaat voor mutaties in reserves	(8.678)	(3.538)	(5.140)
Begrote stortingen in reserves	165.381	165.381	-
Begrote onttrekkingen aan reserves	156.702	156.702	-
Resultaat na begrote mutaties in reserves	-	5.140	(5.140)
Stortingen in reserves niet begroot	-	5.651	(5.651)
Onttrekkingen aan reserves niet begroot	-	10.661	(10.661)
Resultaat na verrekening met bestemmingsreserves	-	131	(131)

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2016 is een gedetailleerd overzicht opgenomen van de afwijkingen welke tot het rekeningresultaat van € 5,1 miljoen nadelig leiden.

Kwaliteit van het resultaat

De belangrijkste en meest opvallende posten welke leiden tot het nadelig resultaat van € 5,1 miljoen kunnen als volgt worden weergegeven:

Omschrijving afwijking (programmanummer)	Voordelig	Nadelig
Bedragen x € 1.000	€	€
Voorziening leningen INCAS3 (2)		2.915
Bijdragen in projecten versterking economische structuur (2)		1.055
Bereikbaarheid Emmen Atalanta (3)	5.300	
Bijdrage van regionaal Mobiliteitsfonds RSP (3)		4.248
Integrale gebiedsontwikkeling Coevorden spoorboog (3)		1.170
Projecten milieu en energie (5)	1.031	
Ontwikkelpgave verwerving en inrichting (7)		1.362
Overige opbrengsten ontwikkelpgave (7)	2.053	
Beheer binnen EHS (DR) (incl. beheer buiten EHS) (7)		1.396
Aanpak stikstof (PAS) DU (7)		1.044
Afwikkeling voorgaand jaar Ruilverkaveling (7)		1.318
Ontwikkelpgave verwerving en inrichting, grondverwerving (7)	1.737	
Opbrengst verkoop grond en gebouwen NNN (7)	1.769	
DU Hydrologische maatregelen (8)	2.410	
Incas3 leningen, treffen van voorziening en dekken door reserve (8)		1.495
Administratieve aanpassing RSP reserve Mobiliteitsfonds (8)		8.186
Overige afwijkingen (< € 1,0 miljoen)	4.749	
Totaal	19.049	24.189
Gerealiseerd resultaat		5.140

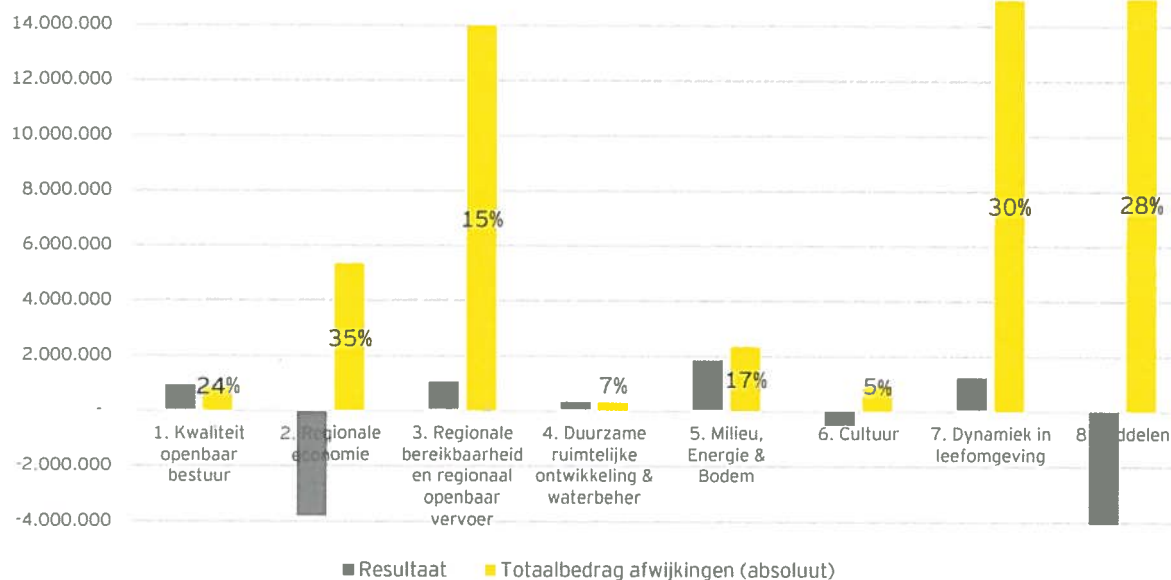
Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van het resultaat 2016

Toelichting kwaliteit van het resultaat

Het gerealiseerd resultaat van € 5,1 miljoen nadelig betreft 2,0% van het begrotingstotaal (€ 253,4 miljoen). Ten opzichte van voorgaand jaar is het gerealiseerd resultaat ten opzichte van het begrotingstotaal hiermee afgenomen (2015: voordelig resultaat van € 25,6 miljoen, zijnde 10,2% van het begrotingstotaal). Wat echter opvalt is dat ten opzichte van voorgaand jaar over 2016 sprake is van een fors aantal kleinere afwijkingen, zowel voordelig als nadelig. Hoewel het gerealiseerd resultaat derhalve ten opzichte van voorgaand jaar is afgenomen, zijn de absolute afwijkingen ten opzichte van vorig jaar toegenomen.

In onderstaande grafiek hebben wij het rekeningresultaat over de verschillende programma's uitgesplitst. Daarnaast hebben wij het (absolute) totaalbedrag van de afwijkingen binnen de programma's (zijnde het totaalbedrag van de voordelige en nadelige afwijkingen) weergegeven. Daarnaast hebben wij per programma de procentuele afwijking van de begrote actuele lasten weergegeven (op basis van het (absolute) totaalbedrag van de afwijkingen).

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

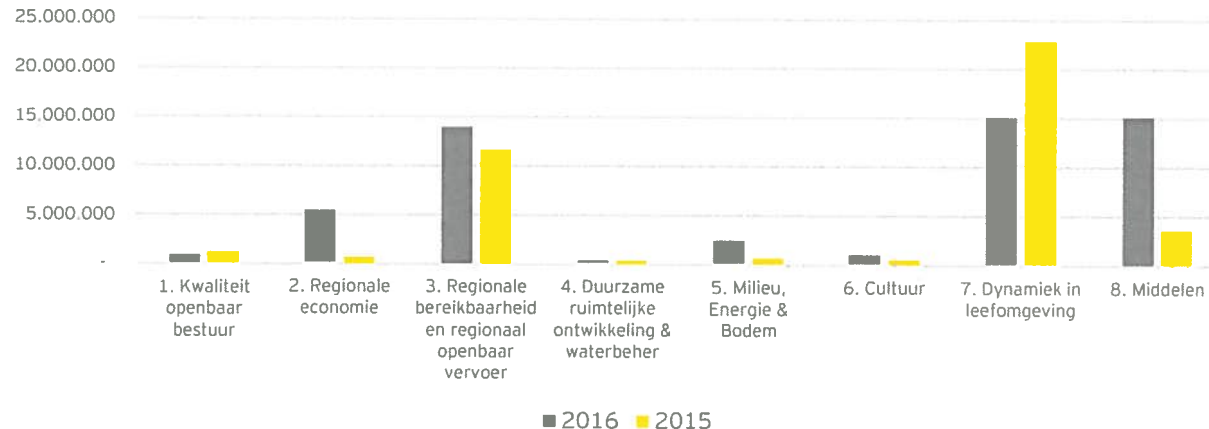
Onze analyse van het resultaat 2016

Begrotingsbeheer

De begrotingsafwijkingen die tezamen leiden tot het rekeningresultaat van € 5,1 miljoen nadelig doen zich voornamelijk ten aanzien van de programma's 2. Regionale economie (€ 3,8 miljoen nadelig), 5. Milieu, Energie & Bodem (€ 1,8 miljoen voordelig) en 8. Middelen (€ 6,0 miljoen nadelig) voor.

Ten aanzien van de programma's 3. Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer (€ 14,0 miljoen), 7. Dynamiek in leefomgeving (€ 14,9 miljoen) en 8. Middelen (€ 15,1 miljoen) doen zich echter in absolute zin de grootste afwijkingen voor. Net als voorgaand jaar doen de grootste afwijkingen zich derhalve in het programma 7. Dynamiek in leefomgeving voor, hoewel deze ten opzichte van voorgaand jaar wel zijn afgenomen. De afwijkingen in het programma 8. Middelen worden met name veroorzaakt door een administratieve overboeking van RSP-middelen voor een bedrag van € 8,2 miljoen.

Absolute afwijkingen per programma
(voordelige en nadelige afwijkingen bij elkaar opgesteld)

In de jaarrekening zijn alle afwijkingen groter dan € 50.000 tussen de begroting na wijziging en de realisatie per programma/product nader toegelicht. Gezien de aard van een aantal afwijkingen waren deze mogelijk reeds te voorzien in de tweede bestuursrapportage. Een voorbeeld hiervan is de niet-verstreckte subsidiebeschikking inzake Emmen Atalanta ad € 5,4 miljoen in programma 3. Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van het resultaat 2016

Begrotingsbeheer

Net zoals voorgaande jaren is overwegend sprake van afwijkingen ten aanzien van projecten of subsidieregelingen. Waar dit in voorgaande jaren overwegend voordelen waren, constateren wij dat over 2016 ook sprake is van nadelen, omdat "scherper" wordt begroot. Daarnaast is sprake van afwijkingen als gevolg van ontwikkelingen welke vooraf moeilijk in te schatten zijn, waaronder de aan- en verkoop van gronden, of waarbij de provincie Drenthe afhankelijk is van derden (bijvoorbeeld Prolander en RVO).

Ten opzichte van voorgaand jaar constateren wij dat de begrotingsafwijkingen in het programma 7. Dynamiek in leefomgeving zijn afgenomen van € 22,7 miljoen in 2015 naar € 14,9 miljoen in 2016. Hiermee lijken de in 2016 in gang gezette maatregelen om het begroting- en budgetbeheer ten aanzien van de natuurgelden hun vruchten af te werpen. De provincie heeft op dit moment beter inzicht in de begrote baten en lasten van de natuurprojecten door Prolander voor het lopende boekjaar. De provinciale begroting wordt hier in het kader van de reguliere planning- en controlcyclus op aangepast. Wel is door de organisatie geconstateerd dat nog beter rekening kan worden gehouden met de baten en lasten die niet met Prolander worden verrekend, maar die door de provincie zelf dienen te worden verrekend met derden. In de nieuwe prestatieovereenkomst met Prolander zijn hierover inmiddels afspraken gemaakt. Om de beheersing van de natuurgelden in de toekomst nog verder te verbeteren, worden voor de komende periode de volgende verbeteracties opgepakt:

- ▶ Het verbeteren van de meerjarenbegroting door betere afstemming op het businessmodel en/of de meerjarenraming opgesteld door Prolander.
- ▶ Het vergroten van het inzicht in de stand van de natuurprojecten, los van de boekjaren.

Wij zijn van mening dat de beheersing van de natuurgelden hiermee verder kan worden verbeterd en zullen in de komende jaren monitoren of deze het gewenste effect hebben. Wij zullen u in onze rapportages over de verdere ontwikkelingen blijven informeren.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de financiële positie 2016

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2016 is gevoerd.

Beschikbare incidentele en structurele weerstandscapaciteit

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in de jaarrekening 2016 wordt ten aanzien van de beschikbare weerstandscapaciteit onderscheid gemaakt in de incidentele en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de risicoreserve en de vrije ruimte in de algemene reserve. De structurele weerstandscapaciteit van de provincie Drenthe bestaat voornamelijk uit de onbenutte belastingcapaciteit van de opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB) en de post onvoorzien.

De beschikbare weerstandscapaciteit van de provincie Drenthe kan, op basis van de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in het jaarverslag, als volgt worden samengevat:

Beschikbare weerstandscapaciteit (in duizenden euro's)	2017	2017	2018	2019
Incidentele weerstandscapaciteit	32.500	32.500	32.500	32.500
Structurele weerstandscapaciteit	11.617	11.982	12.209	12.431

Minimaal benodigde weerstandscapaciteit € 19,4 miljoen

Voor de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit is door de provincie een risico-inventarisatie uitgevoerd. Uit deze risico-inventarisatie zijn 48 (2015: 52) risico's gebleken, met een totale impact (zonder rekening te houden met de kans van voordoen) van € 52,0 miljoen (2015: € 64,0 miljoen). In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn de 10 belangrijkste risico's opgenomen, welke 89% van het totaal van de risico's vertegenwoordigen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de financiële positie 2016

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Op basis van de onderkende risico's en bijbehorende beheersingsmaatregelen is een risico-simulatie uitgevoerd, waaruit blijkt dat met 90% zekerheid alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van circa € 20,5 miljoen (2015: € 19,4 miljoen). Dit betekent dat de beschikbare (incidentele) weerstandscapaciteit van de provincie Drenthe voldoende is om deze risico's op te kunnen vangen.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft goed inzicht in het weerstandsvermogen. Wij zijn van mening dat de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een goed inzicht geeft in het beleid van de provincie Drenthe ten aanzien van het weerstandsvermogen, de risico's waar uw provincie mee kan worden geconfronteerd en hoe deze worden beheerst en de beschikbare middelen (beschikbare weerstandscapaciteit) om de risico's af te dekken, indien de risico's op grond van het beleid ten aanzien van het weerstandsvermogen niet op andere wijze kunnen worden opgevangen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de gehanteerde grondslagen

Aanvaardbaarheid van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Naar onze mening zijn de door het college gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.

Kwaliteit jaarverslag

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig de provinciewet is opgesteld en verenigbaar is met de jaarrekening. Verder hebben wij vastgesteld dat de verplichte paragrafen zijn toegevoegd.

Eerste toepassing of stelselwijziging

Omdat de wijzigingen in het BVV voor 2016 geen gevolgen hebben voor de provincie Drenthe, is in de jaarrekening 2016 van de provincie Drenthe geen sprake van de eerste toepassing van nieuwe standaarden. Daarnaast heeft de provincie Drenthe in de jaarrekening 2016 de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling consistent met voorgaand jaar toegepast. Dit betekent dat geen stelselwijzigingen zijn doorgevoerd.

Materiële alternatieve verwerkingswijzen

Het college van Gedeputeerde Staten heeft in de jaarrekening 2016 de voorschriften van het BBV gevolgd. Dit betekent dat geen materiële alternatieve verwerkingswijzen zijn gehanteerd.

Verslaggeving over ongebruikelijke transacties, controversiële aangelegenheden en/of nieuwe ontwikkelingen

Wij hebben geen (indicaties voor) ongebruikelijke transacties en/of controversiële aangelegenheden in de jaarrekening 2016 geconstateerd. Het college van Gedeputeerde Staten heeft ons eveneens middels de bevestiging bij de jaarrekening bevestigd dat hiervan geen sprake is.

Significante schattingsposten

Voor een nadere toelichting op onze werkzaamheden ten aanzien van de significante schattingsposten in de jaarrekening van de provincie Drenthe, verwijzen wij naar de paragraaf Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle van dit hoofdstuk.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering verstrekte leningen, waaronder de revolverende leningen

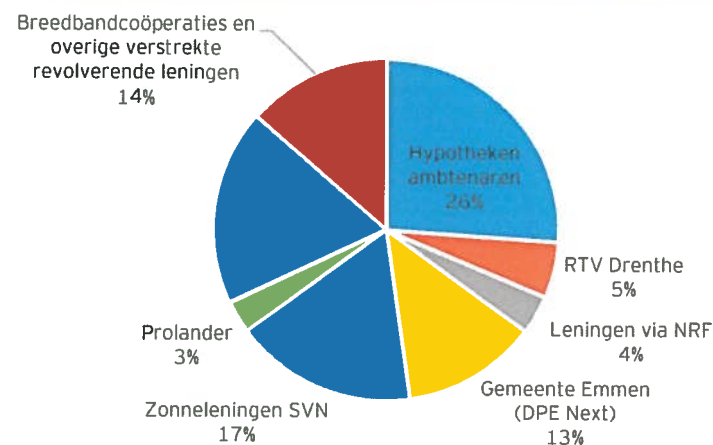
Verstrekte leningen aan openbare lichamen en overige langlopende leningen van in totaal € 130,8 miljoen worden ultimo 2016 juist gewaardeerd

Ultimo 2016 heeft de provincie Drenthe voor een totaalbedrag van € 130,8 miljoen aan leningen verstrekt aan derde partijen. De samenstelling van de verstrekte leningen kan als volgt nader worden weergegeven:

Omschrijving		2016	2015
Leningen aan openbare lichamen	Verstrekte leningen aan gemeenten	47.000	53.000
Overige langlopende leningen	Verstrekte geldleningen	44.950	58.221
	Deposito's	38.801	53.777
Totaal		130.751	164.998

De verstrekte geldleningen ad € 45,0 miljoen zijn in de grafiek hiernaast nader weergegeven. Ten opzichte van voorgaand jaar zijn de middelen die revolverend zijn uitgezet verder toegenomen naar € 25,0 miljoen (2015: € 19,5 miljoen). Het risico bestaat dat de partijen waarbij deze gelden zijn uitgezet niet in staat zijn om deze leningen terug te betalen. Dit risico speelt met name bij de leningen welke zijn uitgezet bij derde partijen, waaronder de breedbandcoöperaties. Mocht een partij niet in staat zijn om de leningen terug te betalen, dan zal de waardering van de uitgezette leningen moeten worden bijgesteld.

Het karakter van revolverend financieren is dat een meerjarige relatie ontstaat die periodiek een herbeoordeling verlangt van het risico.

Een dergelijke herbeoordeling kan plaatsvinden door te toetsen in hoeverre het bij de aanvraag ingediende plan strookt met de werkelijkheid. Voorgaand jaar hebben wij geconstateerd dat deze herbeoordelingen weliswaar op gezette momenten plaatsvinden, maar dat dit proces wel meer kan worden gestructureerd en geüniformeerd. Wij hebben de provincie geadviseerd een werkwijze te ontwikkelen, waarmee kan worden geborgd dat deze herbeoordelingen periodiek en op uniforme wijze plaatsvinden. De provincie is hier inmiddels mee gestart. Wij merken expliciet ten aanzien van de verstrekte leningen aan breedbandcoöperaties op dat, gezien het risicoprofiel, het raadzaam is bij vaststelling van de kredietsubsidie nogmaals de waardering te toetsen op basis van de meest recente prognoses. Wij hebben op basis van de beschikbare documentatie vastgesteld dat de verstrekte leningen per 31 december 2016 juist worden gewaardeerd.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen en verstrekte langlopende leningen	Juistheid opgenomen nog te betalen posten oude jaren
Uitbreiding aandelenbelang in de NOM juist verwerkt in de jaarrekening 2016	Nog te betalen bedragen worden ultimo 2016 juist verantwoord; door provincie grondige actualisatie van oude nog te betalen bedragen uitgevoerd
<p>In 2016 heeft de provincie Drenthe samen met de provincies Groningen en Friesland overeenstemming bereikt met het Ministerie van Economische Zaken (EZ) over herschikking van de aandelenbelangen in de NOM, in lijn met het Bestuurlijk akkoord tussen de aandeelhouders d.d. 19 april 2016 zoals dat in juni 2016 in Provinciale Staten van de drie noordelijke provincies in behandeling is geweest.</p> <p>Als gevolg hiervan is het aandelenbelang van het Ministerie van EZ afgenomen tot 50% (was: 99,7%) en is het aandelenbelang van de provincies toegenomen tot 50% (was: 0,3%). Dit aandelenbelang is evenredig verdeeld over de provincies. In het najaar heeft de financiële en juridische afwikkeling van deze transactie plaatsgevonden, waardoor de provincie ultimo 2016 16,67% van de aandelen in de NOM bezit. Voor de uitbreiding van het belang heeft de provincie Drenthe een bedrag van € 21,5 miljoen betaald.</p> <p>Wij hebben vastgesteld dat de uitbreiding van het aandelenbelang van de provincie Drenthe juist is verwerkt en toegelicht in de jaarrekening 2016.</p>	<p>Tijdens de controle van de jaarrekening 2015 hebben wij geconstateerd dat onder de nog te betalen bedragen een aantal posten uit oude jaren (2014 en eerder) zijn opgenomen, waarvan onduidelijk is of deze in de toekomst nog zullen worden uitbetaald. Om deze reden hebben wij de provincie verzocht voor de jaarrekening 2016 extra aandacht te schenken aan de onderbouwing van de opgenomen nog te betalen posten uit voorgaande jaren en de wijze waarop presentatie in de jaarrekening 2016 plaatsvindt. In het kader van de jaarrekening 2016 heeft om deze reden door de provincie een grondige actualisatie van de opgenomen nog te betalen bedragen uit oude jaren plaatsgevonden.</p> <p>Uit de jaarrekening 2016 blijkt dat - mede op basis van deze actualisatie door de provincie - een relatief groot aantal opgenomen verplichtingen uit oude jaren in 2016 (deels) zijn vrijgevallen. Deze vrijval wordt enerzijds veroorzaakt doordat verplichtingen te hoog zijn opgenomen, bijvoorbeeld doordat subsidies lager worden vastgesteld of inkopen goedkoper kunnen worden afgewikkeld. Anderzijds wordt deze vrijval ook veroorzaakt doordat projecten waarvoor subsidie is verstrekt toch geen doorgang hebben gevonden. In de jaarrekening 2016 betreft dit onder meer de volgende posten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Afwikkeling voorgaand jaar, Prikkels functioneren arbeidsmarkt (€ 252.000; programma 2). ▶ Afwikkeling voorgaand jaar, Gebiedsontsluitingsweg beheer € 180.000; programma 3). ▶ Afwikkeling (subsidie) vorig boekjaar (€ 435.000; programma 5). <p>Wij adviseren de provincie in de komende jaren aandacht te blijven houden voor de juistheid van de opgenomen posten.</p>

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Verantwoording van de natuurprojecten welke in mandaat door Prolander worden uitgevoerd	Naleving Europese aanbestedingsregels en provinciale inkoop- en aanbestedingsbeleid
Jaarverantwoordingen van Prolander over 2016 juist opgesteld en juist verwerkt in de jaarrekening	Totaalbedrag onrechtmatige inkopen en aanbestedingen over 2016 bedraagt € 433.000
<p>Prolander heeft per jaareinde de jaarverantwoording verstrekt aan de provincie Drenthe, welke gebruikt wordt voor het opstellen van de provinciale jaarrekening. In tegenstelling tot voorgaand jaar, is de jaarverantwoording opgesteld op basis van het stelsel van baten en lasten, conform het BBV. Voorgaand jaar was de jaarverantwoording opgesteld op basis van het kasstelsel. Doordat sprake is van een overgang van het kasstelsel naar het stelsel van baten en lasten is eenmalig sprake van een inhaaleffect. Wij hebben vastgesteld dat dit effect niet significant is voor de jaarrekening 2016.</p>	<p>Uit de controle op de inkopen en aanbestedingen over 2016 is gebleken dat een viertal inkopen in 2016 niet voldoen aan de relevante wet- en regelgeving met betrekking tot aanbesteden. Voor de provincie Drenthe betreffen dit de Europese aanbestedingsregels, de nationale Aanbestedingswet en het provinciale inkoop- en aanbestedingsbeleid.</p>
<p>Ten behoeve van onze controle van de natuurprojecten welke in de jaarrekening 2016 worden verantwoord, hebben wij de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarverantwoording van Prolander over 2016 gecontroleerd. Hieruit zijn geen bijzonderheden gebleken. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat de in de jaarverantwoording opgenomen baten, lasten en balansposities juist zijn verwerkt in de jaarrekening 2016 van de provincie Drenthe.</p>	<p>In één geval (postbezorging; totale lasten over 2016 € 189.000) is onterecht niet Europees aanbesteed. In de overige drie gevallen (adviesdiensten en inkoop van machines; totale lasten over 2016 € 244.000) is niet voldaan aan het provinciale inkoop- en aanbestedingsbeleid. De totale rechtmatigheidsfout over 2016 bedraagt derhalve € 433.000. Wij hebben dit bedrag meegenomen in ons overzicht met controleverschillen.</p>
	<p>Wij adviseren het college van Gedeputeerde Staten maatregelen te treffen om de rechtmatigheid van inkopen en aanbestedingen preventief te waarborgen. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar onze aanbevelingen omtrent het proces inkopen en aanbestedingen in onze managementletter d.d. 13 januari 2017.</p>

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Voorzieningen monitoring voormalige stortplaatsen en grondwaterheffing	Invoering vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven
Voorzieningen monitoring voormalige stortplaatsen en grondwaterheffing conform BBV verantwoord	Provincie Drenthe heeft goed geanticipeerd op de ontwikkelingen rond de invoering van de vennootschapsbelastingplicht; voor 2016 is de provincie niet belasting- en aangifteplichtig
<p>In ons accountantsverslag bij de jaarrekening 2015 hebben wij gerapporteerd dat de reserve grondwaterheffing onterecht niet was omgezet in een voorziening, naar aanleiding van gewijzigde regelgeving in het BBV. Naar aanleiding van deze bevinding heeft de provincie de middelen welke op basis van het BBV in een voorziening te worden opgenomen in kaart gebracht. In de jaarrekening 2016 van de provincie Drenthe zijn hierop een tweetal nieuwe voorzieningen opgenomen inzake van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel (artikel 44 lid 2 van het BBV). Dit betreffen de volgende voorzieningen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Voorziening grondwaterheffing (saldo ultimo 2016 € 654.000). De voorziening grondwaterheffing heeft betrekking op de opbrengsten uit hoofde van de grondwaterheffing. Op grond van de Waterwet mogen deze middelen uitsluitend worden besteed aan de in deze wet genoemde doelen. ▶ Voorziening monitoring voormalige stortplaatsen (saldo ultimo 2016 € 1.114.000). De voorziening monitoring voormalige stortplaatsen heeft betrekking op de opbrengsten uit hoofde van de leemtewetheffing. Op grond van de Wet milieubeheer mogen deze middelen uitsluitend worden ingezet voor de inventarisatie van voormalige stortplaatsen en onderzoek en monitoring van aanwezigheid, aard en omvang van eventuele verontreiniging van deze stortplaatsen. <p>Wij hebben vastgesteld dat deze voorzieningen in overeenstemming met het BBV zijn verantwoord en ultimo 2016 volledig worden verantwoord.</p>	<p>Op 1 januari 2016 is de Wet Vpb-plicht overheidsondernemingen ingevoerd, waardoor een groot aantal directe en indirecte overheidsondernemingen onder voorwaarden belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb) zijn geworden. Provincies, gemeenten en hun gemeenschappelijke regelingen met rechtspersoonlijkheid worden belastingplichtig, voor zover zij een fiscale onderneming drijven. Hetzelfde geldt voor door gemeenten beheerste stichtingen en verenigingen. Veel kapitaaldeelnemingen, waaronder bv's, nv's en coöperaties, worden zelfs belastingplichtig voor ál hun activiteiten. De regeling kent een aantal algemene en specifieke vrijstellingen op basis waarvan de Vpb-plicht mogelijk (deels) beperkt kan worden.</p> <p>De jaarrekening 2016 is hiermee de eerste jaarrekening waarin de gevolgen van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht voor overheidsbedrijven dienen te worden verwerkt. In 2015 heeft de provincie Drenthe de (financiële) gevolgen van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht reeds in kaart gebracht. Op basis van de uitgevoerde inventarisatie en nadere analyse stelt de provincie Drenthe zich thans op het standpunt dat de provincie niet belasting- en aangifteplichtig is.</p> <p>Wij zijn van mening dat de provincie Drenthe, rekening houdend met de resterende onduidelijkheden/onzekerheden rond de invoering, hiermee goed heeft geanticipeerd op de ontwikkelingen rond de invoering van de vennootschapsbelastingplicht.</p>

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Wet Normering Topinkomens (WNT)	SiSa
Toelichting op de WNT in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen	Geen bevindingen geconstateerd ten aanzien van de SiSa-bijlage
<p>Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd.</p> <p>Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.</p> <p>In het kader van de jaarrekening 2016 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting gecontroleerd en hebben vastgesteld dat de toelichting voldoet aan de daaraan te stellen eisen.</p>	<p>Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2016. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is. ▶ 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is. ▶ € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is. <p>Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.</p> <p>De SiSa-bijlage dient door uw provincie samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.</p> <p>Op pagina 39 van dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.</p>

Kwaliteit beheersorganisatie

Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override

Fraude en de naleving van wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust zowel bij de Provinciale Staten als bij het college van Gedeputeerde Staten. Het is van belang dat het college, onder toezicht van Provinciale Staten, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft. In onze controle hebben wij aandacht besteed aan de volgende frauderisico's:

Gesignaleerde frauderisico's	Op frauderisico's gerichte beheersingsmaatregelen	Systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en bijbehorende bevindingen
Doorbreking van de beheersmaatregelen door het management bij de totstandkoming van de significante schattingsposten in de jaarrekening van de provincie Drenthe.	Interne review van de uitgangspunten en aannames van schattingsposten in de jaarrekening.	Detailcontrole van de aannames en uitgangspunten ten aanzien van de significante schattingsposten in de jaarrekening van de provincie Drenthe.

Naleving wet- en regelgeving en overige

Wij informeren Provinciale Staten over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving of statuten, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin Provinciale Staten in staat is haar taken te vervullen.

Wij merken op dat wij in het kader van onze controle van de jaarrekening 2016 hebben overwogen of de kwestie welke heeft geleid tot het aftreden van de Commissaris van de Koning op 1 maart jongstleden gevolgen heeft voor onze controleaanpak ten aanzien van de jaarrekening 2016. Op basis van de door de provincie beschikbaar gestelde informatie en de door de provincie uitgevoerde onderzoekswerkzaamheden hebben wij geconcludeerd dat dit geen verdere invloed heeft op de (controle van de) jaarrekening 2016.

Kwaliteit beheersorganisatie

Overwegingen met betrekking tot corruptie- en omkopingsrisico's

Corruptie-en omkopingsrisico's

Uw provincie maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen. Corruptie is een wereldwijd probleem waar het ook uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw provincie te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking Corruptie, een relevant onderwerp in het kader van (controle) werkzaamheden van de accountant verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. De provincie Drenthe beschikt over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een intern inkoop en aanbestedingsbeleid aangevuld met trainingen voor de juiste mindset van de medewerkers. Zichtbare monitoring op de werking en naleving van dit beleid, is een aandachtspunt voor uw organisatie.

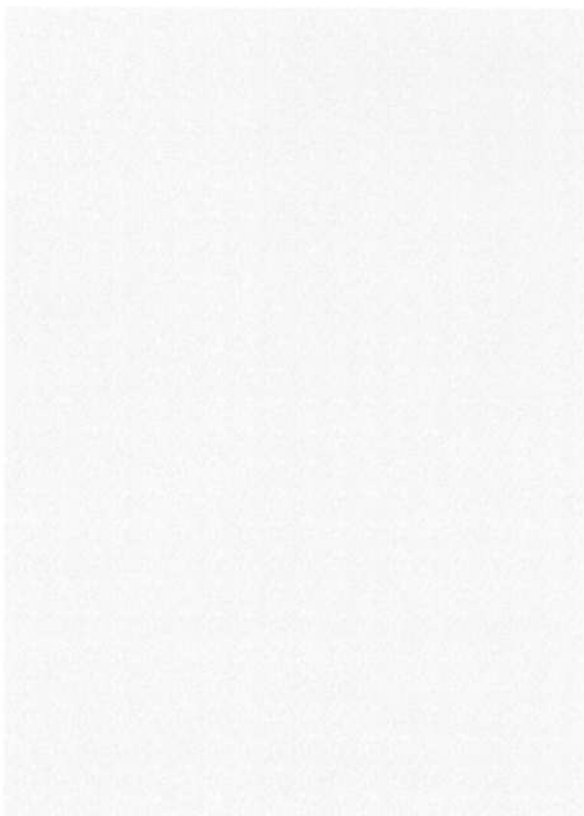
Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:

- ▶ Detailcontrole op de inkoop en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkoop conform de geldende Europese aanbestedingsregels en het provinciale inkoop- en aanbestedingsbeleid zijn aanbesteedt.
- ▶ Middels een steekproef vaststellen of voor alle inkoop welke in rekening zijn gebracht aan de provincie ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.
- ▶ Middels een steekproef vaststellen of aan alle grondaankopen en -verkoop door de provincie een taxatie door een onafhankelijk taxateur ten grondslag ligt.
- ▶ Middels een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn, met uitzondering van de geconstateerde financiële rechtmatigheidsfouten ten aanzien van de inkoop en aanbestedingen (zie hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole) geen bijzonderheden gebleken.

Kwaliteit beheersorganisatie

Bevindingen interne beheersing

Algemeen

Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2016 van uw provincie hebben wij de interne beheersmaatregelen, welke onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van uw provincie, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen onderzocht, voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel om een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven. Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole.

Bevindingen interne beheersing

In onze managementletter 2016, uitgebracht aan de Begeleidingscommissie Accountant op 13 januari 2017, hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen van onze tussentijdse controle 2016 opgenomen. Over het algemeen constateren wij dat de provincie Drenthe onze aanbevelingen en bevindingen voortvarend oppakt. Wij zullen u in onze managementletter 2017 informeren over de opvolging van onze bevindingen en aanbevelingen naar aanleiding van onze tussentijdse controle 2016.

Automatisering

In onze managementletter 2016 d.d. 13 januari 2017 hebben wij u geïnformeerd over onze bevindingen ten aanzien van IT governance, informatiebeveiliging en de uitkomsten van onze IT-auditwerkzaamheden.

Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Rechtmatigheidsbeheer

Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid

Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door Provinciale Staten geautoriseerde begroting. Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Lastenoverschrijding programma (X € 1.000)	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee in het oordeel	Onrechtmatig, telt mee in het oordeel
Programma 2. Regionale economie totaal € 4.076.000 (27%)	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaand beleid, maar niet tijdig konden worden gesignaleerd	V	
Programma 6. Cultuur totaal € 630.000 (3%)	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaand beleid, maar niet tijdig konden worden gesignaleerd	V	
Programma 7. Dynamiek in leefomgeving totaal € 2.091.000 (4%)	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaand beleid, maar niet tijdig konden worden gesignaleerd. Daarnaast is sprake van kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet.	V	
Programma 8. Middelen totaal € 9.158.000 (2%)	Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet.	V	

Rechtmatigheidsbeheer

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. Het college stelt uw Staten voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2016. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de Provinciale Staten geautoriseerde kredieten. Wij constateren de volgende overschrijdingen op investeringsniveau ten opzichte van de gevoteerde kredieten.

Investering	Overschrijding krediet (€ 1.000)
N374; herinrichting wegvak Borger-Schoonloo, afslag Westdorp	210

Conform hetgeen is opgenomen in de laatste kadernota van het platform rechtmatigheid, hebben wij deze overschrijding als onrechtmatigheid meegenomen bij onze evaluatie van fouten en onzekerheden in het kader van de rechtmatigheid.

Mutaties reserves

De mutaties in de reserves (zowel de begrote als niet begrote mutaties) conform het overzicht van baten en lasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen (€ 1.000)	Begroting na wijziging	Rekening 2016	Afwijking
Dotaties	165.381	171.032	(5.651)
Onttrekkingen	156.702	167.363	(10.661)
Per saldo	8.678	3.669	5.010

Rechtmatigheidsbeheer

Voor een nadere toelichting op de stortingen en onttrekkingen aan de reserves verwijzen wij naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2016. Wij hebben vastgesteld dat de stortingen en onttrekkingen aan de reserves rechtmatig hebben plaatsgevonden.

Bevindingen ten aanzien van het voorwaarden criterium

Voor onze bevindingen ten aanzien van het voorwaarden criterium (waaronder de rechtmatigheid van de inkopen en aanbestedingen) verwijzen wij naar de paragraaf Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle van het hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw provincie heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag. Daarnaast hebben wij gericht geïnformeerd naar de lopende procedures waarbij de provincie Drenthe betrokken is, teneinde indicaties te verkrijgen over de eventuele risico's op dit vlak. Op grond hiervan beschikken wij niet over aanwijzingen die een nader onderzoek naar de (financiële) gevolgen noodzakelijk maakt.

Wensen en aandachtspunten

Aandachtspunten van Provinciale Staten

Aandachtspunten van Provinciale Staten

Provinciale Staten heeft de mogelijkheid ons aandachtspunten mee te geven in het kader van onze controle. Aan de specifieke onderwerpen die de Staten ons meegeven besteden wij in onze controle en rapportering meer aandacht dan noodzakelijk zou zijn voor onze reguliere jaarrekeningcontrole. Dit doen wij door het houden van interviews en het beoordelen van specifieke informatie. Uitgangspunt daarbij is een beoordeling op hoofdlijnen, zodat Provinciale Staten vanuit haar controlerende taak kan bepalen of nader onderzoek naar deze onderwerpen gewenst is.

Voor 2016 heeft Provinciale Staten ons de volgende twee aandachtspunten meegegeven:

- ▶ **Informatiebeveiliging en dataprivacy:** Informatiebeveiliging en dataprivacy zijn zeer actuele onderwerpen, onder meer door invoering van de meldplicht datalekken per 1 januari 2016. Als vervolg op het aandachtspunt van de Staten inzake informatiebeveiliging en dataprivacy van voorgaand jaar, zijn wij nagegaan welke stappen de provincie in 2016 heeft gezet om de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatie (informatiebeveiliging) naar een hoger niveau te brengen. Met het oog op externe dreigingen zijn wij ook nagegaan in hoeverre invulling is gegeven aan de Attack & Penetration tests. In overleg met de Begeleidingscommissie Accountant besteden wij overigens alleen aandacht aan de applicaties welke een directe (financiële) impact hebben op de jaarrekening/begroting. Voor deze applicaties hebben wij specifiek aandacht besteed aan informatiebeveiliging, toegangsbeveiliging en wijzigingsbeheer. Voor de uitwerking van dit aandachtspunt verwijzen wij naar onze managementletter d.d. 13 januari 2017.
- ▶ **Beheersing geldstromen rondom Natuurtaken:** In de jaarrekening 2015 is geconstateerd dat sprake is van een aantal relatief forse afwijkingen in programma 7 (Dynamiek in leefomgeving). De provincie heeft destijds in het kader van het meerjarig programma doorontwikkeling planning & control een aantal verbetermaatregelen onderkend om het begrotings- en budgetbeheer te verbeteren. U heeft ons gevraagd na te gaan in hoeverre de verbetermaatregelen zijn doorgevoerd en welke verbeteringen zijn doorgevoerd om de beheersing van deze natuurgelden te verbeteren. In dit kader hebben wij ook expliciet aandacht besteed aan de gevolgen van de uitbesteding van deze taken aan Prolander. Voor de uitwerking van dit aandachtspunt verwijzen wij naar onze managementletter d.d. 13 januari 2017 alsmede de paragraaf Begrotingsbeheer in het hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole (pagina 7).

Bijlagen

Controleaanpak	25
Jaarverslag	32
Onafhankelijkheid	33
Verklaring van verantwoordelijkheden	35
Controleverschillen	37
SiSa-bijlage	39

Bijlage - Controleaanpak

Controleaanpak en -uitvoering

Controleaanpak en - uitvoering

Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de verbijzonderde interne controlefunctie en andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management en de Begeleidingscommissie Accountant over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2016 onderkend:

- ▶ Financiële positie (paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing) en kwaliteit resultaat.
- ▶ Schattingen en toelichtingen in de jaarrekening, waaronder de waardering van de kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, waardering van de verstrekte langlopende leningen en de juistheid en volledigheid van de opgenomen voorzieningen.
- ▶ Naleving van de geldende wet- en regelgeving omtrent inkopen en aanbesteden (rechtmatigheid van de inkopen en aanbestedingen over 2016).
- ▶ Verwerking van de natuurprojecten welke in mandaat door Prolander worden uitgevoerd in de jaarrekening 2016 van de provincie Drenthe.
- ▶ Naleving Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en juistheid/volledigheid van de vereiste toelichting uit hoofde van de WNT.

Wij rapporteren u over onze werkzaamheden en bevindingen ten aanzien van onze aandachtspunten in dit accountantsverslag. Ten opzichte van voorgaand jaar hebben wij geen significante wijzigingen doorgevoerd in onze controleaanpak.

Bijlage - Controleaanpak

Verbonden partijen en significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle

Verbonden partijen

Ten aanzien van de verbonden partijen van de provincie Drenthe hebben wij vastgesteld dat:

- ▶ de (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen;
- ▶ geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude;
- ▶ geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle

Er zijn geen significante uitdagingen/moeilijkheden geweest tijdens de controle.

Bijlage - Controleaanpak

Rechtmatigheid

Onze aanpak ten aanzien van rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2016 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het Bado en het controleprotocol 2016 van de provincie Drenthe, welke d.d. 9 november 2016 is vastgesteld door Provinciale Staten. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ▶ Het rechtmatigheidsbeheer
- ▶ De naleving van het voorwaardencriterium
- ▶ De begrotingsrechtmatigheid
- ▶ De kredieten
- ▶ Mutaties in de reserves
- ▶ Het misbruik-en-oneigenlijk-gebruikcriterium
- ▶ De niet-financiële beheershandelingen

Begrotingscriterium

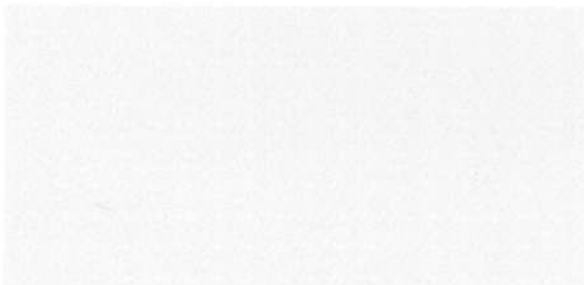
Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van Provinciale Staten is gerespecteerd. Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten per programma. Dit betreffen enkel de lasten omdat hierop een beoordeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid.

Provinciale Staten autoriseert de begroting (en begrotingswijzigingen) en geeft daarmee toestemming voor de uitvoering van het beleid en de daarvoor benodigde middelen. Het is de verantwoordelijkheid van het college van Gedeputeerde Staten om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan Provinciale Staten. Door een goede inrichting van de planning & controlcyclus zorgt het college ervoor dat de begroting en budgetten worden bewaakt en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan Provinciale Staten, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Bijlage - Controleaanpak

Rechtmatigheid

Indien desondanks budgetten worden overschreden en niet meer gedurende het jaar kunnen worden voorgelegd aan Provinciale Staten, is strikt genomen sprake van een onrechtmatigheid. Deze overschrijdingen hoeven echter niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door Provinciale Staten geformuleerde beleid, deze wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten of kostenoverschrijdingen bij openeinderegelingen. Deze overschrijdingen dienen te worden weergegeven in de jaarrekening en kunnen door het vaststellen van de jaarrekening alsnog door Provinciale Staten worden geautoriseerd.

Bijlage - Controleaanpak

Goedkeurings- en rapporteringstoleranties

De met u afgesproken goedkeurings-en rapporteringstoleranties

Op grond van het Bado stelt Provinciale Staten de goedkeuringstolerantie vast, die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren. De goedkeuringstolerantie is vastgesteld door het college van Gedeputeerde Staten en vervolgens ter besluitvorming gebracht van Provinciale Staten.

Op 9 november 2016 is het normenkader vastgesteld door Provinciale Staten, ten aanzien van toleranties zijn geen wijzigingen aangebracht.

Op grond van de jaarrekening 2016 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 4.325.000 (1% van de lasten, inclusief toevoegingen aan de reserves) en voor onzekerheden € 12.975.000 (3% van de lasten, inclusief toevoegingen aan de reserves). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden.

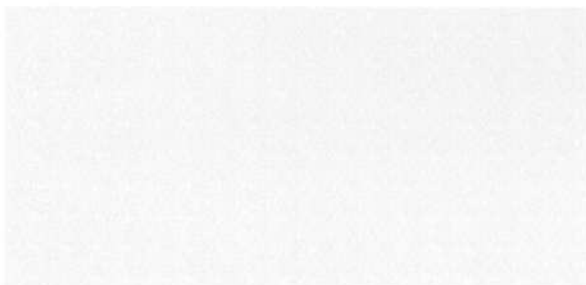
Hierbij merken wij op dat op grond van het Bado de goedkeuringstolerantie gebaseerd dient te worden op de totale lasten, inclusief toevoegingen aan de reserves, over het boekjaar. Uit de jaarrekening 2016 van de provincie Drenthe blijkt dat over 2016 een bedrag van € 165,4 miljoen is toegevoegd aan de reserves (primitief begroot € 50,2 miljoen) en een bedrag van € 156,7 miljoen is onttrokken (primitief begroot € 81,5 miljoen) (exclusief niet begrote mutaties in de reserves). Ten opzichte van de primitieve begroting zijn de werkelijke toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves derhalve fors hoger uitgevallen. Dit wordt onder meer veroorzaakt doordat in 2016 de reserve Investeringsagenda is gevormd voor een bedrag van € 70,0 miljoen. Deze nieuwe reserve is gevoed met middelen uit de Reserve voor algemene doeleinden (€ 14,5 miljoen) en de Financieringsreserve (€ 55,5 miljoen). Omdat de goedkeuringstolerantie hierdoor fors hoger zou uitvallen, hebben wij onze controle met een lagere tolerantie uitgevoerd (€ 3.134.000 voor fouten en € 9.402.000 voor onzekerheden).

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

Het rapporteringsbedrag, de maatstaf die geldt voor het rapporteren van fouten en onzekerheden, is door Provinciale Staten bepaald op € 432.500.

Bijlage - Controleaanpak

Goedkeurings- en rapporteringstoleranties

Goedkeurings-tolerantie	Goed-keurend	Beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1 < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3 < 10\%$	$\geq 10\%$	-

Bijlage - Controleaanpak

Samenwerking met andere accountants en inzet van deskundigen

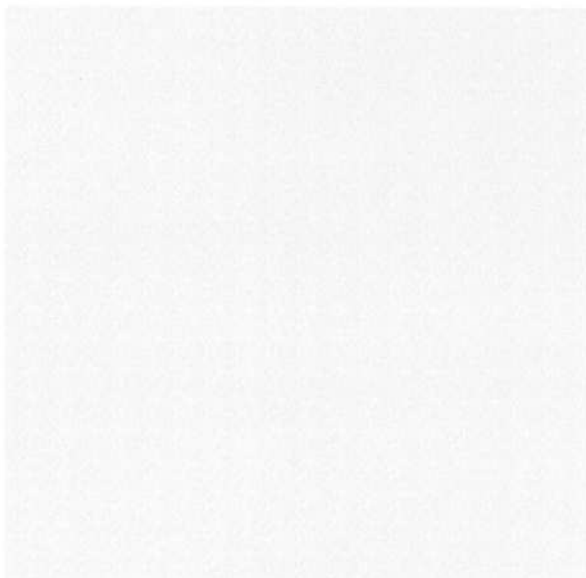
Inschakeling van specialisten

Wij hebben voor onze controle van naleving van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en de controle van de juistheid/volledigheid van de vereiste toelichting uit hoofde van de WNT gebruikgemaakt van interne experts van EY Belastingadviseurs. De toelichting op de naleving van de WNT is een belangrijke toelichting in de jaarrekening, waarbij de van toepassing zijnde wet- en regelgeving complex is. Onze experts hebben ons met name ondersteund bij de controle van de juistheid van de toegelichte bezoldiging. Wij hebben vooraf met hen afspraken gemaakt over het uit te voeren werk en zij rapporteren hun bevindingen hierover aan ons, waarbij wij als EY-auditteam volledig verantwoordelijk zijn voor het werk dat zij verrichten. Onze bevindingen ten aanzien van de naleving en toelichting op de WNT rapporteren wij in paragraaf Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle van het hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole van dit verslag.

Inschakeling van externe deskundigen

Wij hebben in het kader van onze controle geen gebruikgemaakt van de werkzaamheden van externe deskundigen.

Bijlage - Jaarverslag

Inleiding

In het kader van onze controle van de jaarrekening is het onze taak om na te gaan of het jaarverslag voldoet aan de voorschriften van het BBV en of het verenigbaar is met de jaarrekening, en ook om na te gaan of het jaarverslag, in het licht van de tijdens het onderzoek van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de provincie en haar omgeving, geen materiële onjuistheden bevat.

Vereisten jaarverslag

Uw jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording, de paragrafen en overige informatie. Het BBV bepaalt nadere voorschriften voor het jaarverslag.

In overeenstemming met de omvang en complexiteit van de provincie bevat het jaarverslag een evenwichtige en uitvoerige analyse van de financiële situatie op de verslagdatum, ontwikkelingen tijdens het boekjaar en inkomsten, alsmede een beschrijving van de risico's en onzekerheden. Daarnaast dient in het jaarverslag de verwachte gang van zaken te worden opgenomen. Ten aanzien van het gebruik van financiële instrumenten door de provincie worden de doelstellingen en het beleid van de provincie inzake risicobeheer vermeld. Overigens beschikt de provincie Drenthe niet over financiële instrumenten en is van dit laatste dus geen sprake.

Bijlage - Onafhankelijkheid

Onafhankelijkheid

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assurance-opdrachten onder Nederlands recht de Verordening inzake onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO, die wij hieronder hebben opgenomen betreffen:

- ▶ Langdurige betrokkenheid
- ▶ Samenloop van dienstverlening
- ▶ Geschenken en giften

Een strikte scheiding tussen controle- en adviesdiensten was al van kracht voor OOB's vanaf 1 januari 2014 en kantoorroolatie is verplicht voor financiële jaren van OOB's vanaf 2016. Daarnaast kent de Europese verordening vanaf controlejaar 2016 striktere onafhankelijkheidseisen, maar ook nadere bevestigingen over onafhankelijkheid ter communicatie aan interne toezichthouders.

Op 17 juni 2016 is een gewijzigde ViO van kracht geworden vanwege de implementatie van Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Langdurige betrokkenheid

Om alle schijn van afhankelijkheid te vermijden, kunnen de externe accountant en (senior) managers in het team maximaal zeven achtereenvolgende jaren in het team actief zijn. Daarna zullen zij intern roteren. Per 17 juni 2016 moet de externe accountant roteren na een periode van vijf jaar waarbij verder een afkoelingstermijn van drie jaar geldt. Onze betrokkenheid in jaren laat het volgende beeld zien:

- ▶ D.E. (Daniël) Engwerda RA; als eindverantwoordelijk accountant betrokken sinds de controle van de jaarrekening 2014.
- ▶ L.M. (Leon) de Vries MSc EMA RA; als senior manager betrokken sinds de controle van de jaarrekening 2014.

Bijlage - Onafhankelijkheid

Dit betekent dat geen van onze teamleden in de komende drie jaar de geldende termijn van vijf (voor de externe accountant) / zeven jaar (voor (sr) managers) zal overschrijden en op grond hiervan in de komende twee jaar dus geen rotatie hoeft plaats te vinden. Wij brengen u tijdig op de hoogte van belangrijke teamwisselingen. Intern beschikken wij over interne overdrachtsprocedures, zodat u geen hinder ondervindt van een teamwisseling.

Samenloop van dienstverlening

Ten aanzien van organisaties van openbaar belang (OOB's) is de combinatie van wettelijke controles en overige dienstverlening volledig verboden, met uitzondering van met name genoemde overige assurance-diensten. Voor niet-OOB's, zoals de provincie Drenthe, is bepaald dat samenloop is geoorloofd als de non-assurance-dienst niet van materiële invloed is op het assurance-object. Als er wel materiële invloed is geldt in beginsel een verbod, behalve wanneer de non-assurance-dienst niet:

- ▶ subjectief of niet-routinematig is of;
- ▶ een verwerkingswijze in het assurance-object ten gevolge heeft waarvan het assurance-team twijfelt of deze verwerkingswijze passend is of;
- ▶ leidt tot een bedreiging uit hoofde van belangenbehartiging.

Geschenken en giften

Zoals met u is overeengekomen, informeren wij u hierbij over de door ons ontvangen respectievelijk verstrekte geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid boven € 100. Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid boven € 100 ontvangen of verstrekt van/aan medewerkers van de provincie Drenthe.

Bevestiging

Wij hebben alle aspecten geanalyseerd die onze onafhankelijkheid gedurende het jaar zouden kunnen bedreigen. Daar waar onafhankelijkheidsregels dit vereisen, hebben wij aanvullende waarborgen ingevoerd. Wij kunnen u bevestigen dat wij zowel als organisatie en als controleteam onafhankelijk zijn van de provincie Drenthe.

Bijlage - Verklaring van verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheid

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2016 van de provincie Drenthe gecontroleerd. Het is de verantwoordelijkheid van het college van Gedeputeerde Staten om de jaarrekening op te maken in overeenstemming met het BBV. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 217 tweede lid van de Provinciewet.

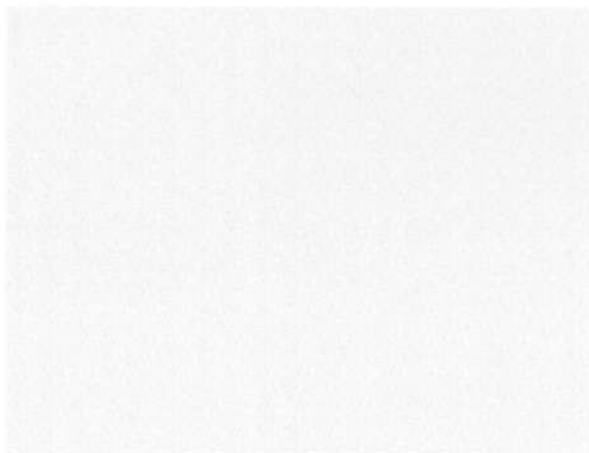
Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Bado en het door Provinciale Staten vastgestelde controleprotocol. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Fraude en naleving wet- en regelgeving

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude en het naleven van wet- en regelgeving (hierna onregelmatigheden) berust zowel bij Provinciale Staten als bij het college van Gedeputeerde Staten. Het is van belang dat het college van Gedeputeerde Staten, onder toezicht van Provinciale Staten, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude en onregelmatigheden, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude en onregelmatigheden kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude en onregelmatigheden te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten of fraude bevat. Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt, zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden.

Bijlage - Verklaring van verantwoordelijkheden

Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 en 250 vereiste werkzaamheden, zoals brainstorming, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude en het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het hoofdstuk Kwaliteit beheersorganisatie, onderdeel Overwegingen met betrekking tot fraude en het risico op management override van dit verslag.

Letter of representation

Wij hebben het college van Gedeputeerde Staten gevraagd om een letter of representation (bevestiging bij de jaarrekening). Wij hebben geen specifieke paragrafen toegevoegd aan onze standaard letter of representation op grond van de situatie van de provincie Drenthe.

Bijlage - Controleverschillen

Controleverschillen

Tijdens onze controle inventariseren wij verschillen tussen enerzijds bedragen, classificaties, presentatie en toelichting van jaarrekeningposten die de provincie heeft opgenomen of gerapporteerd en anderzijds bedragen, classificaties, presentatie of toelichting zoals die naar onze mening in overeenstemming met het BBV dienen te worden opgenomen of gerapporteerd. Onderstaand is een overzicht van de materiële verschillen opgenomen, die zijn geconstateerd tijdens onze controle en welke zijn aangepast door het college. Wij hebben geëvalueerd in hoeverre onderstaande verschillen voortkomen uit een tekortkoming in de interne beheersing. Tevens is een overzicht opgenomen van de onjuistheden die wij tot aan de datum van dit verslag hebben gesignaleerd en niet door de provincie zijn gecorrigeerd. Daarnaast zijn eventuele rechtmatigheidsfouten in dit overzicht opgenomen.

Gecorrigeerde verschillen	
Post/omschrijving verschil	Bedrag in € 1.000
Vooruitontvangen voorschot inzake een subsidie van de gemeente Emmen voor het project Bereikbaarheid Emmen Atalanta onterecht verantwoord als bate, omdat de hiermee gepaard gaande subsidiabele lasten nog niet zijn gerealiseerd	(1.150)
Ontvangen uitkeringen uit het Regionaal Mobiliteitsfonds (via SNN) onterecht niet als vooruitontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel verantwoord	4.248
Ontvangen uitkeringen uit het Regionaal Mobiliteitsfonds (via SNN) onterecht niet als vooruitontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel verantwoord	8.186

Bijlage - Controleverschillen

Het hieronder opgenomen overzicht met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten ad € 643.000 en onzekerheden ter hoogte van € nihil zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van respectievelijk € 4.187.000 en € 12.561.000.

De kwalitatieve factoren die hierbij in overweging zijn genomen, zijn:

- ▶ het effect op het resultaat voor en na bestemming;
- ▶ het effect op de balansposten, inclusief het eigen vermogen;
- ▶ het effect op significante toelichtingen, individuele items, sub totaal of totaal in de jaarrekening.

Wij lichten de ongecorrigeerde verschillen nader toe.

Ongecorrigeerde verschillen		
Post/omschrijving van de toelichting	Bedrag in €/verwijzing naar regelgeving	Referentie in dit verslag
Rechtmatigheidsfouten inkopen en aanbesteden		
Uit de controle op de inkopen en aanbestedingen over 2016 is gebleken dat een viertal inkopen in 2016 niet voldoen aan de relevante wet- en regelgeving met betrekking tot aanbesteden. Voor de provincie Drenthe betreffen dit de Europese aanbestedingsregels, de nationale Aanbestedingswet en het provinciale inkoop- en aanbestedingsbeleid. In één geval (totale lasten over 2016 € 189.000) is onterecht niet Europees aanbesteed. In de overige drie gevallen (totale lasten over 2016 € 244.000) is niet voldaan aan het provinciale inkoop- en aanbestedingsbeleid. De totale rechtmatigheidsfout over 2016 bedraagt derhalve € 433.000.	433.000	Pagina 13
Overschrijding investeringskredieten		
Overschrijding investeringskrediet N374; herinrichting wegvak Borger-Schoonloo, afslag Westdorp	210.000	Pagina 21

Bijlage - SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2016 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw provincie samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2017 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2016	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
I&M E27	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	Geen	-	N.v.t.
I&M E28B	Regionale mobiliteitsfondsen (Zuiderzeelijn) SiSa tussen medeoverheden	Geen	-	N.v.t.